

•เขียนโดย Administrator•

•วัน•อาทิตย์•ที่ 17 •/•กรกฎาคม• 2011 เวลา 00:00 น. • - ••/•ใกล้ที่สุด• •/•วัน•เสาร์•ที่ 22 •/•กุมภาพันธ์• 2014 เวลา 18:30 น. •

ก่อนที่จะมีรายเริ่มสร้างเมืองเชียงใหม่ และสถาปนาอาณาจักรล้านนาขึ้นมาใน พ.ศ. ๑๘๓๙

ดินแดนในภาคเหนือของประเทศไทย(ตอนนั้นยังไม่เกิดอาณาจักรสุโขทัย) มีนครอิสระก่อตั้งขึ้นก่อนแล้ว ได้แก่ เมืองพะเยา เมืองลำพูน เมืองลำปาง เมืองน่าน และเมืองแพร่ บรรดาเมืองโบราณดังกล่าวส่วนใหญ่ต่างมีตำนานเล่าขาน จารึก เอกสารอ้างอิงถึงประวัติความเป็นมาของเมืองเป็นจำนวนมาก ตลอดจนมีหลักฐานโบราณคดีสนับสนุนอย่างชัดเจน ทำให้นักประวัติศาสตร์สรุปเรื่องราวการก่อตั้งเมือง วิวัฒนาการของเมืองในช่วงเวลาต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง แต่สำหรับเมืองแพร่เป็นชุมชนขนาดใหญ่เมืองหนึ่งกลับขาดข้อมูลหลักฐานที่แสดงถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการตั้งเมืองที่ชัดเจน ประกอบการขาดผู้สนใจศึกษารวบรวมความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองทำให้ชาวแพร่ส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงเรื่องราวบรรพบุรุษของตน

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดแพร่เริ่มขึ้นหลังจากชุมชนเมืองแพร่มีขนาดใหญ่ขึ้นจนก่อตั้งเป็นเมือง มีการสร้างคูเมือง กำแพงเมืองอย่างแน่นหนา สามารถป้องกันศัตรูภายนอก และป้องกันน้ำจากแม่น้ำยมเข้าท่วมพื้นที่ลุ่มในเมือง

ความโดดเด่นจากสภาพภูมิศาสตร์ที่มีภูเขาสลับซับซ้อนรอบทุกทิศทำให้เมืองแพร่ระยะแรกเป็นนครรัฐอิสระที่ยากจะมีเมืองใดในยุคนั้นมารุกราน

นครรัฐแพร่ ชุมชนโบราณเมืองแพร่ได้เริ่มพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ด้วยการเป็นนครรัฐอิสระเช่นเดียวกับเมืองที่กล่าวข้างต้น

ผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำของเมืองคือ เจ้าเมือง เป็นผู้มีอำนาจศิษย์ขาดในการปกครอง และเป็นที่เคารพนับถือของชาวเมือง

ผู้นำของเมืองสืบเชื้อสายปกครองเมืองต่อกันมา ตำนานวัดหลวง ตำบลในเวียง ระบุนามเจ้าเมืองแพร่ในยุคที่เป็นนครรัฐ ได้แก่ พ่อขุนหลวงพล ท้าวพหุสิงห์ ขุนพมสิงห์ ขุนวังสุพล พญาพรหมวงศ์หรือพญาพรหมวังโส และพญาพิระไชยวงศ์ ระยะช่วงนี้ประมาณ ๓๔๘

ปีจนกระทั่งพวกขอมมีอำนาจในแถบนี้เมืองแพร่จึงตกอยู่ภายใต้อำนาจของขอม ซึ่งภายหลังพวกขอมได้ถูกกองทัพของพ่อขุนบางกลางหาว

และพ่อขุนผาเมืองขับไล่ออกไป แล้วตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี อิทธิพลของขอมจึงหมดไปจากดินแดนแถบนี้

ชื่อบ้านนามเมือง

เมืองพล นครพล หรือพลนคร เป็นชื่อเก่าแก่ที่สุดที่พบในตำนานเมืองเหนือฉบับโบราณ พ.ศ. ๑๘๒๔ กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

เจ้าเมืองลำปางได้ส่งคนมาติดต่อเจ้านครพลให้ไปร่วมงานนมัสการ และฉลองวัดพระธาตุลำปางหลวง

และจากตำนานพระธาตุลำปางหลวงตอนหนึ่งได้กล่าวถึงเจ้าเมืองพลยกกำลังผู้คนไปขุดหาพระบรมสารีริกธาตุบรรจุไว้ในพระธาตุ แต่ไม่พบ

เมื่อศึกษาตำแหน่งที่ตั้งของนครพลตามตำนานดังกล่าวพบว่าคือเมืองแพร่ ปัจจุบันชื่อพลนครปรากฏในวัดหลวง

เวียงโกศัย หรือโกศัยนคร เป็นชื่อที่ปรากฏในพงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน

ชื่อนี้ใช้เรียกเมืองแพร่ในสมัยขอมเรืองอำนาจที่ชื่อเมืองในอาณาจักรล้านนาเปลี่ยนเป็นภาษาบาลีตามความนิยมในยุคนั้น เช่น นันทบุรี หรือไชย เสงขลานคร

ชื่อเวียงโกศัย น่าจะมาจากชื่อดอยที่ตั้งองค์พระธาตุช่อแฮ ซึ่งเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่อเมืองแพร่ คือดอยโกสิยบรรพต หมายถึงดอยแห่งผ้าแพร

•เขียนโดย Administrator•

•วันอาทิตย์ที่ 17 กรกฎาคม 2011 เวลา 00:00 น. - •แก้ไขล่าสุด •วันเสาร์ที่ 22 กุมภาพันธ์ 2014 เวลา 18:30 น. •

เมืองแพล เป็นชื่อที่ปรากฏในจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช หลักที่ ๑ ด้านที่ ๔ โดยคำว่าแพล น่าจะมาจากศัพท์ชาวเมืองที่มีต่อพระธาตุช่อแพร หรือช่อแฮ ที่สร้างขึ้นภายหลังการสร้างเมืองต่อมาจึงได้เรียกชื่อของตนว่า แพล

เมืองแพร่ เป็นชื่อที่คนไทยในอาณาจักรสุโขทัย และกรุงศรีอยุธยาใช้เรียกเมืองแพลและกลายเสียงเป็นแพร่ หรือแพร่ สมัยกรุงศรีอยุธยาชื่อเมืองแพร่ปรากฏเป็นประวัติศาสตร์ เมื่อเกิดสงครามอยุธยา และล้านนา กองทัพอยุธยาเดินทางผ่านช่อเขาพลึงเพื่อไปตีเชียงใหม่

เมืองแป้ เป็นชื่อที่ชาวแพร่ใช้เรียกชื่อเมืองของตนด้วยภาษาคำเมือง คำนี้ผมใช้เรียกจังหวัดตัวเองไปพร้อมกับคำว่าแพร่ แต่คนรุ่นหลังเริ่มจะเรียกเมืองแพร่กันเป็นส่วนใหญ่แล้วครับ แต่คำว่าแป้ก็ยังถือว่าใช้กันอย่างปกติทุกคน

วัดหลวงตำนานยุคล่วงพล

เจ้าผู้ครองนครเมืองแพร่ เริ่มตั้งแต่สร้างเมือง พ.ศ. ๑๓๐๗ - ๒๔๔๕ (หลักฐานจากหนังสือ ประวัติการสร้างวัดหลวง หรือวัดหลวงสมเด็จ)

พ.ศ. ๑๓๗๑ พ่อขุนหลวงพละขันธ์ดาแห่งกษัตริย์น่านเจ้า ได้อพยพคนไทยลื้อ ไทยจีน ส่วนหนึ่งจากเมืองเชียงแสน ไชยบุรี และเวียงพางคำ ลงมาสร้างเมืองบนที่ราบฝั่งแม่น้ำยมขนานนามว่า "เมืองพลนคร"

พ.ศ. ๑๓๘๗ ท้าวพหลิงห์ (โอรสพ่อขุนหลวงพล)

เจ้าเมืองแพร์ตอนที่ ๑

•เขียนโดย Administrator•

•วัน•อาทิตย์•ที่ 17 •กรกฎาคม• 2011 เวลา 00:00 น.• - •แก้ไขล่าสุด• •วัน•เสาร์•ที่ 22 •กุมภาพันธ์• 2014 เวลา 18:30 น.•

พ.ศ. ๑๔๓๕ ขุนพนมสิงห์

พ.ศ. ๑๕๒๕ ขุนวังสุพล

พ.ศ. ๑๖๑๓ พญาผาวังอินทร์

พ.ศ. ๑๖๕๔ พญาพรหมวงศ์ หรือ พญาพรหมวังโส

พ.ศ. ๑๗๑๙ พญาพิระไชยวงศ์

พ.ศ. ๑๖๕๔ –๑๗๗๓ เมืองแพร์ตกอยู่ในอำนาจการปกครองของขอม ขอมได้เปลี่ยนชื่อเมืองเป็น "นครโกศัย" ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงเรียกว่า "เมืองแพล" ได้เพี้ยนเสียงเป็น "แพร์" ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มาจนทุกวันนี้ ส่วนชาวเมืองแพร์นิยมเรียกตามภาษาพื้นเมืองว่า "เมืองแป้"

พ.ศ. ๑๘๒๕ พญาบอน

พ.ศ. ๑๘๗๘ พญาแสงฟ้าคำวงศ์

พ.ศ. ๑๙๑๘ พญาศรีเมืองมูล

พ.ศ. ๑๙๔๔ พญาเถร (พญาเถร และพญาอุ่นเมืองจากเมืองแพร์เข้ายึดเมืองน่าน และจับเจ้าพญาสุรสีนทะประหารชีวิต ส่วนพญาหุงพระอนุชาของพญาสุรสีนทะทรงหนีไปพึ่งพญาเซลิยง (ศรีสีขันดาลย์) หลังจากพญาเถรครองเมืองน่านได้ ๖ เดือน ก็ประชวรเป็นไข้จนสวรรคต พญาอุ่นเมืองจึงขึ้นครองเมืองแทน ต่อมาพญาหุงขอร์พลจากพระญาเซลิยงมาตีเมืองน่านคืนได้สำเร็จ)

พ.ศ. ๑๙๘๒ พญาศรีมิ่งเมือง

เจ้าเมืองแพร่ตอนที่ ๑

•เขียนโดย Administrator•

•วันอาทิตย์ที่ 17 กรกฎาคม 2011 เวลา 00:00 น. - •แก้ไขล่าสุด •วันเสาร์ที่ 22 กุมภาพันธ์ 2014 เวลา 18:30 น. •

พ.ศ. ๑๙๘๖ นางพญาท้าวแม่คุณ

พ.ศ. ๒๐๒๓ พญาศรีบุญเรือง คำข้าย หรือหมื่นสามล้าน

พ.ศ. ๒๐๕๑ พญาสร้อยสุริยะ หรือเจ้าเมืองแพร่สร้อย

พ.ศ. ๒๐๕๓ เจ้าเมืองแพร่จันทรา

พ.ศ. ๒๐๕๗ เจ้าเมืองแพร่คำยอดฟ้า

พ.ศ. ๒๐๙๓ พญาสามล้าน (เชียงใหม่)

พ.ศ. ๒๑๐๑ – ๒๓๑๐ อาณาจักรล้านนาไทย รวมทั้งเมืองแพร่ตกอยู่ในอำนาจของพม่าในฐานะประเทศราชบ้าง เป็นอิสระบ้างขึ้นอยู่กับกรุงศรีอยุธยาบ้าง

พ.ศ. ๒๓๑๑ – ๒๓๑๓ พระยาศรีสุริยวงศ์ (มังไชยะ หรือพญาเมืองชัย) เป็นเมืองขึ้นกรุงธนบุรี (เมืองแพร่ตั้งอนุสาวรีย์ พระยาเมืองไชย คู่กับพ่อขุนหลวงพลตรง(ใจแก้วแม่หลาย) ตำบลแม่หลาย อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

พ.ศ. ๒๓๑๓ – ๒๓๕๒ เป็นเมืองขึ้นกรุงรัตนโกสินทร์

พ.ศ. ๒๓๖๑ เจ้าหลวงเทพวงศ์สันตอง (สันทอง) พ.ศ. ๒๓๖๑ - พ.ศ. ๒๓๗๓ (๑๒ ปี)

พ.ศ. ๒๓๗๓ เจ้าหลวงอินทวิชัย (อินต๊ะวิชัย) พ.ศ. ๒๓๗๓ - พ.ศ. ๒๔๑๔ (๔๑ ปี)

เจ้าเมืองแพร่ตอนที่ ๑

•เขียนโดย Administrator•

•วัน•อาทิตย์•ที่ 17 •กรกฎาคม• 2011 เวลา 00:00 น. • - •แก้ไขล่าสุด• •วัน•เสาร์•ที่ 22 •กุมภาพันธ์• 2014 เวลา 18:30 น. •

พ.ศ. ๒๔๑๕ เจ้าหลวงพิมพิสาร หรือ พิมสาร (เจ้าหลวงขาเค) พ.ศ. ๒๔๑๕ - พ.ศ. ๒๔๓๒ (๑๖ ปี)

พ.ศ. ๒๔๓๒ เจ้าหลวงพิริยเทพวงศ์ (พระยาพิริยวิไชย) พ.ศ. ๒๔๓๒ - พ.ศ. ๒๔๔๕ (๑๓ ปี)

ลำดับยศเจ้านายฝ่ายเหนือมี ๑๔ อันดับ คือ

๑. เจ้าหลวงผู้ครองเมือง

๒. เจ้าอุปราช

๓. เจ้าวางค์

๔. เจ้าวาบุตร

๕. เจ้าบุรี

๖. เจ้าสุริยวงศ์

๗. เจ้าภาติวงศ์

๘. เจ้าวาภานัน

เจ้าเมืองแพร่ตอนที่ ๑

•เขียนโดย Administrator•

•วันอาทิตย์•ที่ 17 •กรกฎาคม• 2011 เวลา 00:00 น. - •แก้ไขล่าสุด• •วันเสาร์•ที่ 22 •กุมภาพันธ์• 2014 เวลา 18:30 น. •

๙. เจ้าราชดน้อย

๑๐. เจ้าราชสัมพันธ์วงศ์

๑๑. เจ้าประพันธุวงศ์

๑๒. เจ้าไชยสงคราม

๑๓. เจ้าราชญาติ

๑๔. เจ้าวรญาติ

บรรดาศักดิ์ข้าราชการฝ่ายเหนือมี ๓ ชั้นคือ

๑. ตำแหน่ง พญา

๒. ตำแหน่ง แสน

๓. ตำแหน่ง ท้าว

•เขียนโดย Administrator•

•วัน•อาทิตย์•ที่ 17 •กรกฎาคม• 2011 เวลา 00:00 น. - •แก้ไขล่าสุด• •วัน•เสาร์•ที่ 22 •กุมภาพันธ์• 2014 เวลา 18:30 น. •

ตำแหน่ง จตุสดมภ์ คือ

๑. พญาแสนหลวง (ขุนเวียง)

๒. พญาจำบ้าน (ขุนวัง)

๓. พญาสามลั่น (ขุนคลัง)

๔. พญาเด็กชา (ขุนนา)

วัดพระนอนก่อนการสร้างเมืองแพร์